

Peter MLYNARČÍK

WSZECHŚWIAT, BÓG I WIECZNOŚĆ

- *Kresťanstvo a fyzika. Poprední slovenskí prírodovedci o vesmíre, Bohu a večnosti.* red. T. Hlaváč, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 1999, ss. 229

Na Słowacji działa obecnie Centrum Słowackiej Inteligencji Chrześcijańskiej, organizując odczyty i konferencje oraz rozmaite wydawnictwa z pogranicza nauki i religii. Działalność tego Centrum jest odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne, jakie powstało na Słowacji po upadku komunizmu. Recenzowana książka prezentuje zebrane prace popularyzatorskie siedmiu jego członków. Słowo wstępne i aż dziewięć z siedemnastu artykułów napisał Julius Krempasky.

W książce poruszone zostały następujące tematy: historia stosunków pomiędzy nauką a religią (trzy artykuły), współczesne zagadnienia religii i nauki (cztery), popularyzacja fizyki (cztery), zagadnienia teologiczne z punktu widzenia fizyki (sześć).

Imrich Strček w artykule *Poznanie naukowe i religia w historii* omawia różnice pomiędzy poznaniem naukowym, filozoficznym i religijnym z historycznej perspektywy. J. Krempaski w artykule *Nauki przyrodnicze, filozofia i religia w dwudziestym wieku* skupia uwagę na obronie religii przeciwko zarzutom filozofii marksistowskiej. Autor stawia tezę, że obraz wszechświata zbudowany przez fizykę drugiej połowy XX wieku sprzyja raczej rozwojowi religii niż ateizmowi. W kolejnym artykule Jan Stohl dotyka sprawy Galileusza. Między innymi przedstawia on poglądy duńskiego historyka nauki, Olafa Pedersena, według którego jedną z przyczyn potępienia heliocentryzmu była dosłowna interpretacja zasad egzegetycznych Soboru Tryden-

*UWAGA: Tekst został zrekonstruowany przy pomocy środków automatycznych; możliwe są więc pewne błędy, których sygnalizacja jest mile widziana (obi@opoka.org). Tekst elektroniczny posiada odrębną numerację stron.

kiego, natomiast poglądy Galileusza na egzegezę Pisma św. wyprzedziły swoją epokę.

Współczesne zagadnienia religii i nauki rozpoczyna kolejny artykuł J. Krempaskiego. Dokonuje on klasyfikacji różnych poglądów na to zagadnienie. Jego klasyfikacja przypomina podejście I. Barboura, chociaż dokładniejsza analiza ukazuje także i różnice. Krempaski, omawiając problem teologii nauki, polemizuje z tezą M. Hellera, według którego „universum nauki jest tylko częścią universum teologii” (*Communio* 2(1982)). Należy jednak pamiętać, że według Hellera teologia nauki nie ma ambicji rozwiązywać zagadnienia nauk przyrodniczych, lecz jedynie rozpatruje nauki jako badające rzeczywistość, będącą częścią „świata zależnego od Stwórcy w swoim istnieniu”.

I. Kapisinsky, z punktu widzenia zawodowego astronoma, rozważa zagadnienia dotyczące kosmologii, ewolucji i pseudonauki; omawia on m. in. problem skończoności wszechświata, jego ewolucji, problem śmierci cieplnej wszechświata i ewolucja życia. Autor ten przestrzega również teologów przed zbyt pochopnym wykorzystywaniem wyników nauk przyrodniczych. Chodzi o „białe plamy”, czyli o zagadnienia, o których współczesna nauka nie jest w stanie powiedzieć niczego pewnego. Dla teologów są one pokusą, ponieważ tłumacząc je działaniem Boga, tworzy się pseudowyjaśnienia. Tak powstały obrazy: Boga Zegarmistrza, Inżyniera, Programatora... — Boga luk poznawczych. Autor uważa za kluczowe pojęcie czasu, które inaczej jest pojmowane w kosmologii, filozofii i teologii.

Esej E. Majernikovej rozwija temat wiary i nauki jako osobistego przeżycia naukowca. Za źródło inspiracji posłużyła autorce książka N. Motta „Can scientist believe?”. Droga naukowca do wiary bywa specyficzna, ponieważ naukowiec „dotyka” tajemnicy poznawania wszechświata. Nie jest to droga bez zakrętów czy przeszkód.

Teologia posługuje się językiem obrazowym i używa analogii. Język ten jest zależny od kultury, w której teologia powstaje. Pięć artykułów, umieszczonych w recenzowanej książce, pióra J. Krempaskiego, stanowi próbę wyrażenia prawd teologicznych za pomocą języka wzorowanego na języku fizyki. Próba taka jest dosyć ryzykowna, przypomina bowiem XVII-wieczne interpretacje, poszukujące w Biblii odpowiedników prawd fizycznych. Możliwości ingerencji Boga w świat fizyczny rozważa Krempaski w esejach: *Fizyka i modylitwa* oraz *Zagadnienia dobra i zła z punktu widzenia fizyki*. Odpowiedzią Krempaskiego na książki „Tao fizyki” Capry, i „Stworzenie wszechświata”

pióra Zang Zhi i Li Shu Xianp jest próba zbudowania „modelu Trójcy”. Autor wychodzi z założenia, że stworzenie nosi na sobie znamię Stwórcy.

Przegląd treści omawianej książki wskazuje na to, że tematy interdyscyplinarne, a zwłaszcza tematy z pogranicza nauki i religii, są trudne do opracowania, ponieważ wymagają wiedzy z wielu różnych dziedzin. Dlatego recenzowana książka wymaga uważnej ale i krytycznej lektury. Książka ta świadczy niewątpliwie o wielkim zapotrzebowaniu na tego rodzaju pozycje na czytelnicznym rynku słowackim.

Peter Mlynarčík